

توان بخشی گروه های خاص

با تأکید بر خدمات مددکاری اجتماعی

«ویرایش جدید»

نویسنده

حمیدرضا کریمی درمنی

مددکار اجتماعی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی (تهران مرکزی)

ویراستاری: گروه علمی رشد

انتشارات رشد

تهران - ۱۳۹۰

سرشناسه: کریمی درمنی، حمیدرضا

عنوان و نام پدیدآور: توان بخشی گروه های خاص با تأکید بر خدمات مددکاری اجتماعی / نویسنده حمیدرضا

کریمی درمنی؛ ویراستاری گروه علمی رشد. مشخصات نشر: تهران: رشد، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۳۶۸ صفحه: مصور، جدول. شابک: ۹-۷۳-۲۸۰۲-۲۸۰۹-۹۷۸

یادداشت: چاپ قبلی: گستره، ۱۳۸۲ یادداشت: کتابنامه. موضوع: توان بخشی موضوع: معلولان - خدمات

شناسه افزوده: انتشارات رشد رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ ت ۹۴ / HDY۲۵۵

رده بندی دیویی: ۳۶۲/۱۷۸۶ شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۶۴۲۵۱

توان بخشی گروه های خاص
با تاکید بر خدمات مددکاری اجتماعی
«ویرایش جدید»

نویسنده: حمیدرضا کریمی درمندی
ویراستاری: گروه علمی رشد

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۰ - شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
چاپ و صحافی: آراین

انتشارات رشد

مرکز نشر و پخش کتب روان‌پزشکی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۴۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶
فروشگاه: خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، شماره ۱۲۳۲، تلفن: ۶۶۴۹۸۳۸۶، دورنگار: ۶۶۴۹۷۱۸۱

تهران - ۱۳۹۰

قیمت: ۸۸۰۰ تومان

به پاس آن قلبی که
تا واپسین تپش‌های لرزان خود
برای تحقق آرمان‌های حرفه مددکاری اجتماعی
عاشقانه تپید؛

این کتاب به
روح بزرگ استاد علی‌اصغر پاکدل سلطانی*
تقدیم می‌شود.

www.ketab.ir

*. استاد علی‌اصغر پاکدل سلطانی (۱۳۸۲-۱۳۱۴) از پیشکوتان شاخص آموزش رشته مددکاری اجتماعی در ایران بود و در تهیه و تدوین متون علمی، تألیف و ترجمه مقالات و کتاب‌های تخصصی این رشته نقش به‌سزایی داشت، به طوری که بسیاری از اصطلاحات تخصصی رایج در فرهنگ مددکاری اجتماعی ایران از کوشش‌های ایشان است.

فهرست

پیش‌گفتار.....	۱۹
یادداشت نویسنده بر ویرایش جدید.....	۲۱
بخش اول: اصول و مبانی توان بخشی	
فصل اول: کلیات توان بخشی.....	۲۵
مفهوم توان بخشی.....	۲۵
فلسفه توان بخشی.....	۲۵
تعریف توان بخشی.....	۲۶
اهداف توان بخشی.....	۲۷
تاریخچه توان بخشی.....	۲۷
جایگاه معلولان در جامعه از گذشته تا حال.....	۳۰
الف) نگرش‌های اولیه به معلولان (حذف و طرد معلولان از جامعه).....	۳۰
ب) آغاز نگرش‌های واقع‌بینانه به پذیرش معلولان در جامعه.....	۳۰
ج) صدور اعلامیه سازمان ملل متحد (UN) درباره حقوق معلولان در جامعه ۱۹۷۵	۳۰

(د) اعلام دهه معلولان (۱۹۹۲ - ۱۹۸۳) و نگرش جدید به معلولیت و مسئولیت

۳۳	دولت ها در قبال معلولان
۳۴	ه) کنوانسیون جهانی حقوق معلولان ۲۰۰۶
۳۷	نتیجه گیری
۳۸	آمار معلولان در جهان و ایران
۳۸	الف) آمار معلولان در جهان
۳۹	ب) آمار معلولان در ایران
۴۰	سازمان های مربوط و آمار معلولان تحت پوشش
۴۰	الف) سازمان بهزیستی کشور
۴۱	ب) سازمان آموزش و پرورش استثنایی
۴۱	ج) بنیاد شهید و امور ایثارگران
۴۱	انتقاد از سیاست گذاران اجتماعی در زمینه تخمین رسمی افراد معلول
۴۳	رابطه رشد جمعیت با معلولیت
۴۳	یادداشت ها و منابع

فصل دوم: تعریف اصطلاحات معلولیت و توان بخشی

۴۹	اول. اصطلاحات مرتبط با معلولیت
۵۰	تعریف نقص
۵۰	ویژگی های نقص
۵۱	تعریف ناتوانی
۵۱	ویژگی های ناتوانی
۵۱	تعریف معلولیت
۵۱	ویژگی های معلولیت
۵۲	رویکردهای پزشکی و اجتماعی به معلولیت
۵۲	بررسی روند معلولیت از طریق نمودار
۵۳	نمونه های کاربردی واژه های نقص، ناتوانی و معلولیت
۵۵	دوم. اصطلاحات مرتبط با توان بخشی
۵۵	پیش گیری

برابرسازی فرصت‌ها.....	۵۵
یادداشت‌ها و منابع.....	۵۵
فصل سوم: علل معلولیت و طبقه‌بندی معلولان	۵۷
علل معلولیت	۵۷
طبقه‌بندی معلولان از دیدگاه پزشکی	۵۸
طبقه‌بندی معلولان از دیدگاه توان‌بخشی	۵۹
یادداشت‌ها و منابع.....	۶۱
فصل چهارم: نیازهای معلولان و خدمات توان‌بخشی	۶۳
انواع نیازهای معلولان	۶۳
۱. نیازهای احساس‌شده.....	۶۳
۲. نیازهای بیان‌شده.....	۶۴
۳. نیازهای ارزیابی‌شده	۶۴
اساس برنامه‌های خدمات توان‌بخشی	۶۴
خدمات مورد نیاز معلولان	۶۴
چگونگی پاسخ‌گویی به خدمات مورد نیاز معلولان.....	۶۵
یادداشت‌ها و منابع.....	۶۵
فصل پنجم: کار گروهی در توان‌بخشی	۶۷
مفهوم کار گروهی در توان‌بخشی.....	۶۷
نحوه کار در گروه توان‌بخشی	۶۷
آشنایی با گروه توان‌بخشی پزشکی.....	۶۸
تعریف توان‌بخشی پزشکی.....	۶۸
اعضای گروه توان‌بخشی پزشکی	۶۸
روش‌ها و تکنیک‌های مورد استفاده	۶۹
۱. فیزیوتراپی.....	۶۹

۷۱	۲. کاردرمانی.....
۷۱	۳. گفتاردرمانی.....
۷۲	۴. فنی - ارتوپدی.....
۷۲	۵. شنوایی شناسی (اودیولوژی).....
۷۳	۶. بینایی سنجی (آپتومتری).....
۷۳	۷. پرستاری توان بخشی.....
۷۴	آشنایی با گروه توان بخشی حرفه ای.....
۷۴	تعریف توان بخشی حرفه ای.....
۷۴	اهداف توان بخشی حرفه ای.....
۷۴	ارزش و اهمیت توان بخشی حرفه ای.....
۷۵	اعضای گروه توان بخشی حرفه ای.....
۷۵	مراحل توان بخشی حرفه ای.....
۷۵	مرحله اول: ارزش یابی و راهنمایی حرفه ای.....
۷۶	مرحله دوم: آموزش حرفه ای.....
۷۷	مرحله سوم: کار یابی و اشتغال.....
۷۸	مرحله چهارم: پیگیری.....
۷۸	آشنایی با گروه توان بخشی اجتماعی.....
۷۹	تعریف توان بخشی اجتماعی.....
۷۹	ویژگی های توان بخشی اجتماعی.....
۷۹	اعضای گروه توان بخشی اجتماعی.....
۸۱	نحوه و روند کار در گروه توان بخشی اجتماعی.....
۸۲	نقش مددکار اجتماعی در گروه توان بخشی اجتماعی.....
۸۳	یادداشت ها و منابع.....
۸۷	فصل ششم: آشنایی با مراکز تخصصی توان بخشی.....
۸۷	۱. بیمارستان طب فیزیکی (توان بخشی).....
۸۸	نحوه پذیرش.....

۸۸	نحوه و روند بازتوانی بیماران.....
۸۸	مرحله اول: ارزیابی.....
۸۹	مرحله دوم: درمان.....
۸۹	مرحله سوم: آماده‌سازی و بازگشت به جامعه (بازسازی اجتماعی).....
۹۰	نقش مددکار اجتماعی در بیمارستان طب فیزیکی.....
۹۰	نقش مددکار اجتماعی در مرحله ارزیابی.....
۹۱	نقش مددکار اجتماعی در مرحله درمان.....
۹۱	نقش مددکار اجتماعی در مرحله بازگشت فرد بازتوان شده به زندگی اجتماعی.....
۹۱	۲. مرکز توان بخشی معلولان جسمی - حرکتی.....
۹۲	۳. مرکز توان بخشی و آموزشی.....
۹۲	۴. کلینیک شنوایی و گفتار.....
۹۳	۵. مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای.....
۹۳	۶. مرکز فنی - ارتوپدی.....
۹۳	۷. مرکز فیزیوتراپی و کاردرمانی.....
۹۳	۸. مرکز نگهداری معلولان.....
۹۳	یادداشت‌ها و منابع.....

بخش دوم: شناخت انواع معلولان و چگونگی بازتوانی آنان

۹۷	فصل هفتم: معلولان جسمی.....
۹۸	ضعف آگاهی‌های اجتماعی - فرهنگی از معلولیت‌های جسمی.....
۹۸	انواع معلولیت‌های جسمی.....
۹۹	۱. معلولان جسمی - حرکتی.....
۱۰۰	شایع‌ترین آسیب‌های جسمی - حرکتی.....
۱۰۰	۱-۱. فلج اطفال.....
۱۰۱	۲-۱. فلج مغزی (CP).....
۱۰۳	۳-۱. اسپینایفیدا (فتق نخاعی).....
۱۰۳	۴-۱. دیستروفی‌های عضلانی.....

- ۱-۵. آرتریت روماتوئید..... ۱۰۴
- ۱-۶. سکته مغزی (CVA)..... ۱۰۵
- ۱-۷. مولتیپل اسکلروزیس MS..... ۱۰۶
- ۱-۸. ضایعات نخاعی..... ۱۰۷
- دستگاه ها و وسایل کمکی برای معلولان جسمی - حرکتی..... ۱۲۱
- معلولان احشایی..... ۱۲۷
- ۱-۲. معلولیت های قلبی - عروقی..... ۱۲۷
- ۲-۲. معلولیت های تنفسی..... ۱۳۱
- ۲-۳. معلولیت ناشی از نارسایی مزمن کلیه..... ۱۳۴
- ۲-۴. معلولیت ناشی از صرع..... ۱۴۰
- ۲-۵. معلولیت های ناشی از بیماری دیابت..... ۱۴۳
- ۲-۶. معلولیت های ناشی از بیماری های ارثی خونی..... ۱۴۸
- بنیاد امور بیماری های خاص..... ۱۵۳
۳. معلولان حسی..... ۱۵۳
- به چه کسانی معلول حسی می گویند؟..... ۱۵۳
- ۳-۱. نابینایان..... ۱۵۴
- ۳-۲. ناشنوایان..... ۱۶۸
۴. سالمندان..... ۱۸۱
- آمار سالمندان در جهان و ایران..... ۱۸۲
- تعریف سالمندی از دیدگاه های گوناگون..... ۱۸۲
- مبانی نظری سالمندی..... ۱۸۴
- طبقه بندی سالمندان..... ۱۸۶
- مسائل و مشکلات سالمندان..... ۱۸۷
- آلزایمر؛ شایع ترین بیماری دوران سالمندی..... ۱۸۷
- سرای سالمندان..... ۱۸۸
- چالش های سالمندی و راه حل های آن..... ۱۸۹
- یادداشت ها و منابع..... ۱۹۳

فصل هشتم: معلولان ذهنی و روانی.....	۲۰۳
اول) معلولان ذهنی.....	۲۰۳
تعریف عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۴
بررسی مفاهیم در تعریف عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۴
به چه کسانی معلولان ذهنی می گویند؟.....	۲۰۵
میزان شیوع عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۵
بررسی عامل هوش در عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۵
هوش را چگونه ارزیابی می کنند؟.....	۲۰۶
توضیحاتی در مورد سنجش هوش.....	۲۰۷
طبقه بندی عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۷
علل عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۹
۱. عوامل ارثی در عقب ماندگی ذهنی.....	۲۰۹
۲. عوامل مربوط به دوران بارداری در عقب ماندگی ذهنی.....	۲۱۸
۳. نقش عوامل زمان تولد در عقب ماندگی ذهنی.....	۲۲۱
۴. عوامل مؤثر بعد از تولد در عقب ماندگی ذهنی.....	۲۲۳
۵. عوامل محیطی، اجتماعی و فرهنگی مؤثر در نارسایی ذهنی.....	۲۲۴
نقش مددکار اجتماعی در پیش گیری از معلولیت های ذهنی.....	۲۲۵
توان بخشی معلولان ذهنی.....	۲۲۵
۱. توان بخشی گروه آموزش پذیر.....	۲۲۶
۲. توان بخشی گروه تربیت پذیر.....	۲۲۸
۳. توان بخشی گروه پناهگاهی.....	۲۲۹
دوم: معلولان روانی.....	۲۳۰
به چه کسانی معلول روانی می گویند؟.....	۲۳۰
انواع بیماری های روانی.....	۲۳۱
نوروزها (روان نژندی ها).....	۲۳۱
پسیکوزها (روان پریشی ها).....	۲۳۱
فرق نوروزها با پسیکوزها.....	۲۳۱

۲۳۲	اختلالات شخصیت ضد اجتماعی
۲۳۲	میزان شیوع بیماری‌های روانی
۲۳۳	سبب‌شناسی بیماری‌های روانی
۲۳۳	مهم‌ترین بیماری‌های روانی مزمن
۲۳۴	۱-۱. اسکیزوفرنی
۲۳۵	۲. افسردگی اساسی
۲۳۷	مسائل و مشکلات بیماران روانی مزمن دیردرمان یا درمان‌ناپذیر
۲۳۸	۳. اختلالات هویت جنسی
۲۳۹	آشنایی با توان بخشی روانی
۲۴۰	روش‌های توان بخشی
۲۴۰	نقش مددکار اجتماعی در مراحل توان بخشی روانی
۲۴۲	یادداشت‌ها و منابع
۲۴۹	فصل نهم: معلولان اجتماعی
۲۴۹	به چه کسانی معلول اجتماعی می‌گویند؟
۲۴۹	تعریف انحراف (کج‌روی)
۲۵۰	مبانی نظری انحرافات اجتماعی
۲۵۰	۱. نظریه‌های جامعه‌شناختی
۲۵۱	نظریه نظم اجتماعی
۲۵۱	آنومی اجتماعی
۲۵۲	نظریه جامعه‌پذیری (اجتماعی شدن)
۲۵۲	نظریه تضاد
۲۵۳	نظریه برجسب
۲۵۴	۲. نظریه‌های روان‌شناختی
۲۵۵	مهم‌ترین گروه‌های معلولان اجتماعی
۲۵۶	۱. کودکان آسیب‌دیده
۲۵۶	پیمان‌نامه حقوق جهانی کودک و مسئولیت دولت‌ها

۱ - ۱. کودکان بی سرپرست با تأکید بر پدیده بی سرپرستی.....	۲۵۷
۲ - ۲. کودکان خیابانی.....	۲۶۳
۳ - ۱. کودکان فراری با تأکید بر پدیده فرار دختران از خانه.....	۲۶۵
۴ - ۱. کودکان بزهکار.....	۲۷۰
۲. معتادان.....	۲۷۳
اعتیاد چیست و معتاد کیست؟.....	۲۷۳
مواد مخدر متداول در ایران (تغییر الگوی مصرف از سنتی به صنعتی).....	۲۷۴
آمار معتادان در ایران.....	۲۷۷
رابطه اعتیاد و ایدز.....	۲۷۷
علل و زمینه‌های اعتیاد.....	۲۷۸
عوامل مؤثر در گرایش به اعتیاد به مواد مخدر.....	۲۷۹
چگونگی برخورد و مبارزه با پدیده اعتیاد.....	۲۸۰
آشنایی با ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری معتادان.....	۲۸۲
بازپروری معتادان.....	۲۸۲
آشنایی با مراکز و روش‌های متنوع ترک اعتیاد.....	۲۸۶
نکاتی چند در مورد ترک اعتیاد و فرد معتاد.....	۲۹۰
۳. محکومان درازمدت زندان‌ها.....	۲۹۳
زندان و تأثیرات نامطلوب آن در زندانی و کارکرد خانواده.....	۲۹۳
توان بخشی زندانیان.....	۲۹۳
۴. متکدیان.....	۲۹۴
به چه کسی متکدی می‌گویند؟.....	۲۹۵
تکدی و ابعاد آن.....	۲۹۵
چگونگی برخورد با پدیده تکدی.....	۲۹۶
حمایت از متکدیان سالمند، معلول و فاقد سرپناه.....	۲۹۷
۵. روسپیان (زنان خیابانی).....	۲۹۸
روسپی‌گری چیست و به چه کسی روسپی می‌گویند؟.....	۲۹۸
عوامل مؤثر در ارتکاب روسپی‌گری.....	۲۹۸

۲۹۹	عوارض روسپی گری در جامعه
۲۹۹	چگونگی برخورد با پدیده روسپی گری
۲۹۹	بازپروری و توان بخشی روسپیان
۳۰۰	پیش گیری از آسیب های اجتماعی
۳۰۰	آموزش مهارت های زندگی
۳۰۳	یادداشت ها و منابع

بخش سوم: مسائلی چند در مورد معلولیت و توان بخشی

۳۱۷	فصل دهم: حمایت از معلولان در حقوق ایران
۳۱۷	الف) حمایت از معلولان از نگاه حقوق بین المللی
۳۱۸	ب) حمایت از معلولان از نگاه حقوق داخلی
۳۱۸	قانون جامع حمایت از حقوق معلولان در ایران
۳۲۴	یادداشت ها و منابع

۳۲۵	فصل یازدهم: مناسب سازی محیط شهری و مسکونی
۳۲۵	برای معلولان
۳۲۷	محیط زیست شهری
۳۲۷	محیط مسکونی معلولان
۳۲۸	معماری، فضا و معلولان
۳۲۸	یادداشت ها و منابع

۳۳۱	فصل دوازدهم: اشتغال معلولان و موانع موجود
۳۳۲	مسائل و نکات مهم در اشتغال معلولان
۳۳۲	موانع بر سر راه اشتغال معلولان
۳۳۲	۱. نگرش جامعه به توانایی های معلولان
۳۳۳	۲. کمبود آگاهی یا شناخت غلط کارفرمایان و مدیران از کارایی معلولان
۳۳۳	۳. کمبود وسایل مناسب برای جابه جایی و تحرک معلولان

۴. دشواری‌های ناشی از نامناسب بودن تجهیزات در محیط کار	۳۳۴
۵. پایین بودن سطح سواد و معلومات معلولان	۳۳۴
۶. مایل نبودن معلولان به دریافت آموزش‌های متناسب با مشاغل و بهره‌گیری	
از توان‌بخشی حرفه‌ای	۳۳۴
۷. تمایل نداشتن مسئولان مراکز آموزشی به تلفیق معلولان با دیگران	۳۳۴
روش‌های مؤثر در کاهش موانع توان‌بخشی حرفه‌ای و اشتغال افراد معلول	۳۳۵
الف) ایجاد سازوکارهای قانونی	۳۳۵
ب) ارتقای سطح آموزش حرفه‌ای و تقویت مهارت‌های اجتماعی	۳۳۵
ج) ایجاد فرصت‌های شغلی ویژه از طریق امکانات دیگر	۳۳۶
یادداشت‌ها و منابع	۳۳۷
 فصل سیزدهم: مسائل روانی - اجتماعی توان‌بخشی	۳۳۹
عوامل شخصیتی	۳۴۰
عوامل محیطی - اجتماعی	۳۴۰
الف) تسلیم	۳۴۱
ب) پیشداوری و طرد	۳۴۱
ج) محافظت بیش از حد	۳۴۲
مشکلات روانی دیگر در زمینه خدمات توان‌بخشی	۳۴۲
۱. بدبینی	۳۴۲
۲. درک نادرست از اهداف و وظایف توان‌بخشی	۳۴۳
یادداشت‌ها و منابع	۳۴۴
 فصل چهاردهم: توان‌بخشی مبتنی بر جامعه	۳۴۷
زمینه‌های ایجاد طرح توان‌بخشی مبتنی بر جامعه	۳۴۷
مفهوم توان‌بخشی مبتنی بر جامعه چیست؟	۳۴۸
افراد و گروه‌های شرکت‌کننده در برنامه توان‌بخشی مبتنی بر جامعه	۳۴۸
اصول مشترک در اجرای طرح توان‌بخشی مبتنی بر جامعه	۳۴۹
اهداف کلی برنامه توان‌بخشی مبتنی بر جامعه	۳۴۹

روستاها و اولویت اجرای طرح توان بخشی مبتنی بر جامعه	۳۵۰
یادداشت ها و منابع	۳۵۰
فصل پانزدهم: به چه سازمان هایی سازمان غیردولتی می گویند؟	۳۵۳
سابقه شکل گیری و فعالیت NGO ها در جهان	۳۵۴
سیما و ساختار سازمان های غیردولتی در ایران	۳۵۴
ضرورت بهره گیری از سازمان های غیردولتی در پیشبرد اهداف توان بخشی	۳۵۵
راهکار اصلی در ایجاد و گسترش سازمان های غیردولتی	۳۵۵
یادداشت ها و منابع	۳۵۶
فصل شانزدهم: سازمان های خودیار معلولان	۳۵۷
خصوصیات و ویژگی های سازمان خودیار معلولان	۳۵۸
آشنایی با مفهوم خودیاری و نقش کاربردی آن در بین اعضا	۳۵۸
مبارزه با افکار منفی رایج در جامعه از طریق فعالیتهای اجتماعی اعضا	۳۵۹
توصیه های سازمان ملل برای تقویت سازمان های خودیار معلولان	۳۵۹
۱. تصمیم گیری افراد معلول در مورد امور معلولان	۳۶۰
۲. قادر سازی افراد معلول از طریق سازوکار حمایت های متقابل	۳۶۰
۳. اجرای اصول فرصت های مساوی در جهت منافع تمامی گروه های معلولان	۳۶۰
۴. تأکید بر مسئولیت پذیری سازمان خودیار معلولان	۳۶۰
۵. همکاری و گفت و شنود گروه های معلولان	۳۶۰
۶. تلاش سازمان های خودیار برای مشارکت کامل و مساوی افراد معلول در جامعه	۳۶۱
۷. همکاری نزدیک با سازمان های دولتی و غیر دولتی	۳۶۱
یادداشت ها و منابع	۳۶۱
کتابنامه	۳۶۳
الف. منابع فارسی	۳۶۳
ب. منابع انگلیسی	۳۶۸

پیش‌گفتار

توان بخشی چیست؟ گروه‌های خاص چه کسانی هستند؟ محدودیت‌ها، مسائل و امکانات بالقوه آنان چیست؟ چه کاری از دست توان بخشی و متخصصان امور آن برای رفع نیازهایشان ساخته است؟ و بالاخره مددکاران اجتماعی در این راستا چه وظایف و مسئولیت‌هایی دارند؟ پاسخ به این سؤال‌ها و بسیاری از پرسش‌های دیگر درباره معلولان و توان بخشی آنان در این کتاب آمده که در ۳ بخش و ۱۶ فصل تدوین شده است؛ در بخش نخست با عنوان «اصول و مبانی توان بخشی» به کلیات توان بخشی، تعریف اصطلاحات معلولیت و توان بخشی، علل معلولیت و طبقه‌بندی معلولان، نیازهای معلولان و خدمات توان بخشی، کار گروهی در توان بخشی و آشنایی با مراکز تخصصی توان بخشی پرداخته شده و در بخش دوم با عنوان «شناخت انواع معلولان و چگونگی بازتوانی آنان»، معلولان جسمی (جسمی - حرکتی، احشایی، حسی، سالمندان)، معلولان ذهنی و روانی و معلولان اجتماعی به طور کامل توصیف شده‌اند و در بخش سوم با عنوان «مسائلی چند در مورد معلولیت و توان بخشی»، حمایت از حقوق معلولان در ایران، مناسب‌سازی محیط شهری و مسکونی برای معلولان، اشتغال معلولان و موانع موجود، مسائل

روانی-اجتماعی توان بخشی، توان بخشی مبتنی بر جامعه، سازمان های غیردولتی (NGO ها) و ضرورت مشارکت آن ها در پیشبرد اهداف توان بخشی و سازمان های خودیار معلولان بررسی می شود. طرح کتاب ساده و منسجم است و فصل های آن پیوندی ارگانیک دارد. ضمناً این کتاب کاربردی دوگانه دارد؛ از یک سو برای استفاده دانشجویان در درس «توانی گروه های خاص» یا «توان بخشی گروه های خاص» و پیش نیاز آن (مبانی و اصول توان بخشی) به نگارش درآمده و از سوی دیگر مطالعه آن برای همه علاقه مندان و دست اندرکاران مباحث معلولیت و توان بخشی مفید است.

امید آنکه این اثر که نخستین کتاب در زمینه توان بخشی معلولان با رویکرد مددکاری اجتماعی است، برای دانشجویان رشته مددکاری اجتماعی، مددکاران اجتماعی و کارشناسان امور اجتماعی مفید واقع شود و آنان را در امر برخورد مؤثر با پدیده معلولیت و نحوه بازتوانی معلولان به ویژه از جنبه اجتماعی یاری رساند.

حمیدرضا کریمی درمنی

مددکار اجتماعی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

(واحد تهران مرکزی)

آبان ماه ۱۳۸۲

یادداشت نویسنده بر ویرایش جدید

خداوند منان را شاکرم که این کتاب مورد اقبال استادان، دانشجویان و دست‌اندرکاران امر توان‌بخشی قرار گرفته است. پس از انتشار چاپ اول و دوم، تنی چند از استادان فرهیخته که افتخار شاگردی آنان را داشته و دارم با اظهار نظرهای لطف‌آمیز خود، نگارنده را تشویق کردند که لازم می‌دانم از همه آن بزرگواران سپاسگزاری کنم.

در ویرایش جدید به موارد زیر پرداخته‌ایم، که طرح آن‌ها ضروری است:

۱. اقدامات داخلی و بین‌المللی اخیر در زمینه حمایت از حقوق معلولان (قانون جامع

حمایت از معلولان در ایران، کنوانسیون جهانی حقوق معلولان)؛

۲. مراکز مداخله در بحران (اورژانس‌های اجتماعی)؛

۳. مواد مخدر متداول در ایران (تغییر الگوی مصرف از سنتی به صنعتی)؛

۴. آشنایی با مراکز و روش‌های متنوع ترک اعتیاد؛

۵. اختلالات هویت جنسی (مسائل و مشکلات افراد مبتلا).

علاوه بر این فرازهایی از کتاب تکمیل و تصحیح شده؛ آمارها را حتی‌الامکان به روز کرده‌ایم و

اشتباهات چاپی را رفع کرده‌ایم.

نکته آخر اینکه وظیفه خود می دانم از انتشارات محترم رشد و مدیر پرتلاش آن جناب آقای مختار صحرانی و گروه علمی رشد که این مکتوب را با دقت و وسواس بسیار به زیور چاپ آراستند، تشکر و سپاسگزاری کنم.

حمیدرضا کریمی درمنی

شهریور ۱۳۹۰

بخش اول

اصول و مبانی توان بخشی

www.ketab.ir

فصل اول: کلیات توان بخشی.....	۲۵
فصل دوم: تعریف اصطلاحات معلولیت و توان بخشی.....	۴۹
فصل سوم: علل معلولیت و طبقه بندی معلولان.....	۵۷
فصل چهارم: نیازهای معلولان و خدمات توان بخشی.....	۶۳
فصل پنجم: کار گروهی در توان بخشی.....	۶۷
فصل ششم: آشنایی با مراکز تخصصی توان بخشی.....	۸۷